

NOORTEVALDKONNA TÖÖTAJASKONNA KVALIFIKATSIOONINÕUETE TÖÖRÜHM X TÖÖRÜHMA KOHTUMINE

16. aprill 2025

Osalejad: Airi Park, Meeli Pärna, Birgit Villum, Katrin Markii, Indrek Visnapuu, Joanna Kurvits, Petrik Saks, Helene Kristine Viita, Birgit Lukk

Kokkuvõtte koostasid Joanna Kurvits ja Petrik Saks DD StratLabist.

VAHEPEALSED ARENGUD JA UUDISED

Joanna Kurvits ja Petrik Saks (DD StratLab) on koostanud töörühma ettepanekute dokumendi esimese mustandi. Antud kohtumise eesmärk on dokument ühiselt läbi vaadata ning arutada läbi lahtised küsimus ning selle üldine ülesehitus.

Infona tõi **Meeli Pärna (HUVE)** töörühmas välja, et koalitsioonileppesse on kavandatud lisada kvalifikatsiooninõuete kehtestamise punkt, sealhulgas arvestatud sellega seotud seadusloome protsessiga. Arvestades valimistega seotud ajaraame, on reformi elluviimiseks ajaliselt orienteeruvalt kaks aastat. Koalitsioonilepet ei ole veel ametlikult allkirjastatud.

DOKUMENDI ÜLEVAATUS

Joanna (DD) selgitas, et töörühma töö tulemusel on plaanis koostada kaks erineva mahuga ettepanekudokumenti:

- **Kompaktne versioon** on suunatud valdkonna töötajatele ja huvilistele, kes soovivad kiiresti ja selgelt mõista, millised muudatused on kavandamisel. See dokument keskendub peamistele praktilistele tükidele.

- **Terviklik dokument** on mõeldud eeskätt elluviijatele (sh HTMile) ja sügavamalt huvi tundvatele osapooltele. See versioon sisaldab üksikasjalikku taustamaterjali, põhjendusi ning rakendamisega seotud ettepanekuid ja tehnilisi detaile.

Järgnevalt arutati ja anti tagasisidet töödokumendi struktuurile ja sisule

Lähteolukorra ja muutuste vajaduse peatüki juures toodi välja tähelepanekud:

- Huvihariduse kutseala arendamise kontekstis ka huvitegevuse juhendajate eristamine ja kirjeldamine, tuginedes olemasolevate uuringute tulemustele.
- Treenerite olukorra eripärade kirjeldus.
- Sissejuhatuses tuleks selgelt esile tuua, et kvalifikatsiooninõuded määratlevad miinimumtaseme, mitte ideaalse või soovitusliku taseme. See eristub õpetajate kvalifikatsiooninõuetest, sest noortevaldkonnas ei kehtestata ühtset kõrgtaset, vaid miinimumnõuded.

Lisaks arutati, et

- Kui dokument sisaldab konkreetsete isikute tsitaate või seisukohti, tuleb nendelt küsida selgesõnaline nõusolek nende nime avaldamiseks.
- Kõik viited uuringutele ja andmetele tuleb dokumendis täpselt välja tuua.
- Kui mõnes küsimuses empiirilised andmed puuduvad, tuleb see selgelt märkida ning vajadusel teha soovitus tulevikus täiendavate uuringute või analüüside läbiviimiseks.

Kaasamisprotsessi peatükk

- Lisaks Citizen OS platvormil toimunud tagasiside kogumise peaks dokumendis kajastama teised sisendi kogumise kohad sh juba antud tööühma protsessile eelnenud kaasamistegevused ja uuringud.
- Noorteühingute ja treeneritega seotud kaasamise võitudele kõrval oli ettepanek dokumendis välja tuua ka
 - huvihariduse õpetajate töövõidud, kus kaasamise kaudu leiti paindlik ja ühetaoline lahendus;
 - Noortevaldkonna ülese pedagoogilise täiendkoolituse pakkumise lahendus, mis aitab valdkonnaüleselt kvaliteeti edendada.

Kvalifikatsiooninõuete ettepanekute peatükk

Täpsustati ettepanekute termineid:

- *Lisanõuded* asendatakse mõistega **eeldusnõuded**, rõhutamaks, et need on vajalikud eeltingimused kvalifikatsiooni omandamiseks, mitte teisejärgulised nõuded.
- Lisatingimuste asemel on õige mõiste **rakendussätted**

Arutelus tõstatus küsimus, kuidas esitada eeldusnõuded selgelt ja kompaktselt, et need oleksid üheselt arusaadavad ka neile, kes esmalt tutvuvad konkreetsete profiilide ettepanekutega. Moderaatorid jätkavad sobiva esitlusvormi otsimist – kaalumisel on näiteks linkide kasutamine.

Kommunikatsioonistrateegia puhul arutati praktilise väärtusena sõnastada sihtrühmapõhised sõnumid etapiliselt, sest olulised sõnumid võivad erineda protsessi alguses ja lõpus. Airi (HTM) plaanib võimalusel kaasata kommunikatsiooni jaoks partnerit, et toetada sõnumiloo ja nende levitamist ülemineku vältel.

ETTEPANEKUTE TÄPSUSTUSED

Keelenõuded

Arutelus tõstatus küsimus, kui täpselt ja millisel kujul tuleks keelenõuded kvalifikatsiooninõuete ettepaneku dokumendis määratleda, arvestades valdkonna mitmekesisust, piirkondlikke eripärasid ning keelekasutuse tegelikke vajadusi. On olukordi, kus selle nõudmine ei pruugi olla mõistlik (näitena toodi välja hispaania keele õpetajat, kes viib õpet läbi ka hispaania keeles)

Töörühma ettepanek on **sätestada noorsootöö ja huvihariduse seadustes sarnaselt Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega (PGS)**, et keelenõuded seatakse olemasolevase Vabariigi Valitsuse määrusesse.

Töörühm nägi, et noortevaldkonnas võiks sarnaselt pedagoogidele olla pikas plaanis üldine keele tasemenõue samuti C1. Eraldiseisva tööna tuleks välja selgitada, mis olukordades on põhjendatud noortevaldkonnas madalam keeletase (nt keeleõppes, rahvusvahelistes noortevahetustes). Hetkel puudub terviklik ülevaade töötajate keeleoskuse tasemest, mis

takistab hetkel miinimum tasemest kõrgemate nõuete seadmist, kuna nõuab ka keeleoskuse omandamiseks suuremas mahus tugitegevuste kavandamist.

Kõike seda arvestades ei pidanud töörühm koos kvalifikatsiooninõuetega lisaks kõrgemate keelenõuete seadmist realistlikuks. Keelenõude seadmiseks on vaja täpsemaid andmeid, noortevaldkonnale keskendunud tugitegevusi ning KOVidele tuge noortele teenuste jätkuvaks tagamiseks piirkondades, kus nõuetele vastavaid töötajaid ei ole võtta.

Seega nägi töörühm, et kuigi seadusega peab defineerima eesti keele oskuse kvalifikatsiooninõuete osana, siis on hetkeseisuga realistlik soovitada nõutavaks tasemeks vaid B1 tasemel eesti keele oskuse. Kõrgemale keeletasemele üleminekuks tuleks läbi viia vajalikud uuringud ja luua plaan peale kvalifikatsiooninõuete jõustumist.

Töörühm leidis, et üleminek eestikeelsele haridusele ja kvalifikatsiooninõuete rakendamine iseenesest juba toetavad ka noortevaldkonna töötajate eesti keele oskust.

Koolitustel omandatavad kompetentsid

Arutelus tõstati vajadus täpsustada töörühma ootused koolituste sisule, eelkõige seoses pedagoogiliste pädevuste **koolitustega**, mis on mõeldud kvalifikatsiooninõuete täitmise toetamiseks. **Joanna (DD)** koostas ristanalüüsi põhjal ülevaate võimalikest õpiväljunditest ja teemadest, mida koolitustel tuleks käsitleda.

Koolituse sihtrühm on noortevaldkonna töötajad, kellel puudub pedagoogiline või noorsootöölane ettevalmistus, kuid kes töötavad või soovivad töötada laste ja noortega. Koolitus toetab turvalise ja kvaliteetse töö tagamist ning loob eeldused kutse taotlemiseks.

Õpiväljundid põhinevad noorte arengu toetamise läbivatel pädevustel, mis peaksid sisalduma kõigis noortevaldkonna kutsestandardites. Koolitus hõlmab järgmisi teemasid:

- **Õppeprotsessi kavandamine ja läbiviimine** (sh noorte tundmaõppimine, suhete loomine, väärtuste kujundamine ja õpetamine)
- **Tagasiside andmine ja hindamine**

- **Noorte turvalisuse tagamine**
- **Noorte võimestamine ja üldpädevuste arendamine**
- **Iseenda tööheaolu ja professionaalsuse tagamine** (sh tervise hoidmine, töö tasakaal ja teadmiste ajakohastamine)

Arutelus tõstati küsimus, **kas tööheaolu ja professionaalse enesearendamise temaatika käsitlemine on põhjendatud, arvestades baaskoolituse piiratud mahtu**. Töörühma ühine seisukoht oli, et need teemad tuleb kindlasti koolitusse kaasata. Põhjendusena toodi välja:

- et tööheaolu ja professionaalsuse toetamine on oluline noortevaldkonna kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse tagamiseks ja
- muud võimalused nende teadmiste omandamiseks on valdkonnas piiratud, mistõttu baaskoolitus võib olla spetsialisti jaoks ainus struktuurne õppimisvõimalus nendel teemadel.

Juhtimiskompetentside koolitus noortevaldkonna juhtidele

Samas formaadis arutati juhtimiskompetentside koolituse sisu.

Koolituse eesmärk on toetada huvikoolide ja noorsootöösutuste juhtide pädevuste kasvu, mis on vajalik kvalifikatsiooninõuete rakendamiseks ja meeskonna professionaalseks juhtimiseks. Arvestatud on, et huvikoolide juhtidel on võimalik osaleda ka alustavate koolijuhtide arenguprogrammis, kuid programmi suure mahu tõttu on huvikooli juhtidele määratud kohtade arv väike ning koolitus seega vähestele kättesaadav, kuigi siiski väga oluline.

Selle sisu:

- Lähtub haridusasutuse juhi kompetentsimudelist ning noorsootööjuht tase 7 kutsest.
- Hõlmab teemasid nagu:
 - organisatsiooni arengu juhtimine,
 - turvalise (õppe)keskkonna kujundamine,
 - meeskonna juhtimine ja juhendamine,
 - Ressursside juhtimine ja enesejuhtimine.

Pedagoogiliste kompetentside tõendamine läbi koolituste

Arutati täpsemalt, kuidas ning mis mahus koolitustega oleks võimalik huvihariduse õpetajatel pedagoogiliste koolitustega oma kompetentsi tõestada.

Joanna (DD) tõi välja, et selleks, et kutse omandamine oleks süsteemselt soositud, peab koolituste maht olema piisavalt suur.

- 120 tundi sai arutatud lahendusettepanekuna, mis arvestas, et näiteks 5. taseme treeneri kutse omandamiseks peab olema läbitud 150 tundi üldainete tasemekoolitust, mille hulgas on ka pedagoogiliste kompetentside omandamine, tantsuspetsialisti 5. taseme kutse omandamiseks peab läbima 90 tundi.
- Samas hõlmavad treenerite 150 tundi koolitust ka väga paljuski teemasid, mis ei seostu pedagoogiliste kompetentsidega, tantsuspetsialisti 90 tunni koolitusnõue hõlmab ka erialakoolitusi. Lisaks võib teatud erialastel koolitustel raske eristada, kui suur osa on pedagoogiliste kompetentside arenguks minev koolitusmaht ning kui suur osa läheb erialaste kompetentside arendamiseks. Samas oleks ikkagi vaja mingisugust eristust teha, et vältida olukorda kus pedagoogilised kompetentsid tõendatakse ainult eriala pädevuste koolitustega.
- Samuti tekitas küsimust, kuidas määrata piirid, millised koolitused kvalifitseeruvad ning millised mitte.
- Rakendamist arutades sai töörühm aru, et süsteem, mis neid koolitusi kontrolliks ja hindaks, oleks mahukas ega ei suudaks seda paindlikkust pakkuda, mis selle esialgne eesmärk oli. Ning kui tahta luua paindlikkust, kus töötaja saab tõendada, et tal on eri koolitustest kompetentsid omandatud ning ekspertgrupp hindab, kas need koolitused on ka adekvaatsed tõendamiseks, siis see on lihtsalt kehvem versioon kutsesüsteemist ja kutseeksamist. Seega on kutsesüsteem parem alternatiiv paindlikkuse loomisel.

Töörühm otsustas kvalifikatsiooninõuetest seetõttu välja võtta pedagoogiliste koolituste läbimise võimaluse kui ühe pedagoogiliste kompetentside tõendamise variandi. Selle põhjuseks just eelnevalt mainitud koolitussüsteemi loomise keerukus.

Vanusevahemikud eri teenuste lõikes

Tuleb täpsustada, millises vanusevahemikus noortega töötamise puhul nõuded kehtivad. Noorsootöö teenuste puhul lähtutakse NTSi määratletud vahemikust 7–26 eluaastat. Treenerite puhul rakenduvad nõuded nendele, kes tegelevad noortega kuni 19. eluaastani. Arutelu tulemuse kujundati järgmised seisukohad:

- **Huvikoolid:** kuigi õpetatavate seas võib olla noori ka vanuses 20+, ei ole 19+ vanuses õppurite osas riiklikku rahastust, mistõttu ei saa nendele noortele suunatud tegevuse puhul seada kvalifikatsiooninõudeid. Praktikas on sobivaks vanusevahemikuks 3–19 eluaastat.
- **Treenerid:** lähtuda kehtivast praktikast ja seadusandlikust toetusest, mille kohaselt treenerite töö puudutab noori vanuses 3–19 eluaastat. See vanusevahemik oleks ka kvalifikatsiooninõuete rakendamise aluseks.
- **Noorsootöö:** kehtiva noorsootöö seaduse (NTS) kohaselt on sihtrühm 7–26-aastased noored, eeldusel, et seaduses ei tehta muudatusi. Vastavalt sellele kehtivad noorsootöötaja kvalifikatsiooninõuded selles vanusevahemikus noortega töötavatele inimestele.
- **Huvitegevus:** kuna huvitegevuse osas on hetkel ebaselge, kas see liigitatakse pigem noorsootöö või huvihariduse alla, soovitatakse töörühm lähtuda kehtivatest seadustest ja rahastusloogikast seni, kuni valdkondlik määratlus on täpsustatud.
- Vanusevahemike täpsema jõustamisega seonduva üle täpsustamise eest vastutab HTM-i noorte- ja andepoliitika osakond.

Nõuded alustavale ja kvalifikatsioonita töötajatele

Täpsustati noorsootöötaja ja huvihariduse õpetaja nõuetes, et pedagoogiliste pädevuste koolitus tuleks läbida esimesel tööaastal. See on tööandja vastutus, kes peab tagama, et töötaja jõuab koolitusele ja saab vajalikud algteadmised võimalikult vara. Vältida tuleks olukordi, kus töötaja läbib kõik vajalikud koolitused alles üleminekuperioodi lõpus, ning toetab järk-järgulist ja stabiilset professionaalse pädevuse kujunemist.

Huvitegevuse juhendajate nõue

Töörühmas arutati ka EANK ettepanekut seada huvitegevuse juhendajatele osakutse nõue. Ülejäänud töörühma liikmete seisukoht oli, et kohustusliku osakutse seadmine võib vähendada valdkonna paindlikkust, eriti piirkondades, kus sobiva kvalifikatsiooniga

spetsialiste napib. Samas tõdeti, et tööandjale tuleb esitada selged ja sisulised ootused, millised kompetentsid peavad juhendajal olema, et tagada teenuse kvaliteet ja noorte turvalisus. Noorsootöötaja osakutse võib olla see soovituslik ootus.

Treenerite haridustase

Treenerite kvalifikatsioonisüsteemis on hetkel tase 3 kutse omandamine võimalik ka ilma keskhariduseta. Töörühm leidis, et see ei tohiks olla soovituslik, vaid keskhariduse olemasolu peaks olema miinimumnõue. **Indrek (EOK)** arutab teemat edasi Eesti Olümpiakomitee tasandil, et hinnata võimalusi vastava muudatuse tegemiseks kutsesüsteemis.

DOKUMENDI TAGASISIDESTAMINE

Lepiti dokumendi tagasisidestamine kokku järgnevalt:

Töörühma liikmetel on aega 14. maini, et tagasisidestada kvalifikatsiooninõuete lõppettepanekuid. Töörühma liikmed koos oma juhtrühmaga vaatavad kvalifikatsiooninõuete ettepanekud üle ja neil on võimalus esitada sisulist tagasisidet ning vajadusel blokeerida nõuete lõppversioone. Blokeerimise korral korraldatakse mai teises pooles vajadusel digitaalsed arutelud, et leida sobiv kompromiss ja lahendus.

Tervikdokument kui ka selle kompaktne versioon sisuliseks ülevaatuks jaotati dokument töörühma liikmete vahel ära: Dokumendi ülevaatamine jaotatakse järgmiste vastutajate vahel:

- Sissejuhatus, lähteolukord, muutuse vajadus – Reet, Indrek
- Töörühma eesmärk, kaasamisprotsess – Regina, Birgit Lukk
- Ettepanekud, põhjendused ja täpsustused – Meeli, Kadi (sh palume kõigil vaadata üle oma esindatava profili osa)
- Eeldusnõuete selgitused, tegevuskava – Irma, Diana, Birgit Villum
- Detailsemad tegevuste ettepanekud – Helene, Katrin, Tanja

Kõigil töörühma liikmetel paluti üle vaadata ka kommunikatsioonistrateegia põhisisu ja sihtrühmapõhised sõnumid ning esitada nendega seotud kommentaarid või täiendused.